

K DIPLOMATSKIM POGAJANJEM V PARIZU

Nikita Hruščev grozi zapadnim državam z vojno

Enotnost zapadnih držav je v nevarnosti - Edino strah pred komunizmom jih drži skupaj

Pred nekaj dnevi so se začela v Parizu med zapadnjaki obsežna in zelo važna pogajanja. V francosko prestolnico je prispelo okoli tisoč diplomatov in strokovnjakov, med njimi cela vrsta načelnikov vlad in ministrov in najmanj ravno toliko časninarjev iz vseh delov sveta.

V Parizu so se sestali zastopniki Atlantskega zaveznitstva, Zapadnoevropske zveze, Evropske gospodarske skupnosti, Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje ali OECE in ne vem še katerih drugih ustanov, ki jih človek z ulice pozna komaj po imenu, kaj še, da bi vedel, kakšne so njihove naloge.

Da je sestanek izredne važnosti, se vidi že po tem, da je bolni ameriški zunanji minister Dulles prekinil svoje zdravljenje v neki washingtonski bolnišnici, samo da bi se mogel udeležiti pogajanj v Parizu.

Najpomembnejši izmed vseh sestankov v francoski prestolnici je brez dvoma tisti, ki so ga sklicale Amerika, Velika Britanija in Francija, podpisnice dogovora s Sovjetsko Rusijo o položaju Nemčije, ki naj traja vse dotlej, dokler se ne sklene z Nemčijo dokončna mirovna pogodba.

ULTIMAT NIKITE HRUŠČEVA

Dne 29. novembra je namreč Hruščev v imenu sovjetske vlade naslovil na zapadne velesile enako se glaseča pisma, v katerih jim je javil, da je Rusija sklenila odpovedati sporazum o Nemčiji.

V pismih je napovedal, da bo Rusija umaknila iz Berlina svoje čete, in zahteval, naj isto store tudi Amerika, Anglija in Francija. Berlin naj postane svobodno in neodvisno mesto, v katerem naj ne bo nobenih tujih čet. Vse pravice, ki pritičejo Rusiji po pogodbi nad Berlinom, bo sovjetska vlada prenesla na vzhodno komunistično Nemčijo s sedežem v Pankovu. Moskva daje zapadnjakom na razpolago 6 mesecev, da se odločijo, nato bo na lastno pest ukrenila, kar se ji bo zdelo primerno.

V dogovoru z Rusijo so si bile tri zahodne velesile izgovorile med drugim pravico, da zasede vsaka del Berlina, v katerem ostane do trenutka, ko se podpiše mirovna pogodba z Nemčijo. Istočasno je bilo v sporazumu določeno, da imajo zapadnjaki po kopnem, rekah in po zraku, svoboden dostop do Berlina, čeprav leži mesto na ozemlju vzhodne komunistične Nemčije.

Če bi Berlin postal, kakor zahteva Hruščev, svobodno in neodvisno mesto, bi se zapadnjaki seveda morali odpovedati tudi tej pravici in nekdanja nemška prestolnica bi bila od vseh strani obkoljena od komunistov

ter na milost in nemilost njim izročena. Ako bi si zapadnjaki, je zapretil Hruščev, skušali zagotoviti dohod do Berlina s silo, bi se tudi Rusija poslužila sile, da to prepreči, ter potegnila v borbo vse ostale komunistične države iz tako imenovane Varšavske skupnosti.

RAZPRTIJE MED ZAPADNJAKI

Spor, ki bi tako nastal med Rusijo in zapadom, je dejal Hruščev, bi prav gotovo ne ostal osamljen. Te besede ne pomenijo nič drugega kot grožnjo z novo splošno vojno, o kateri načelnik sovjetske vlade prav dobro ve, da se je silno plašijo vsi narodi v zapadnem svetu.

Zategadelj je Hruščev grožnjo tudi izrekel, misleč, da bo z njo izvajal pritisk na zahodne državnike ter jih prisilil na popuščanje. Trem zapadnim velesilam je dal na razpolago 6 mesecev, da se odločijo. Če do tega časa ničesar ne ukrenejo, bo Rusija umaknila svoje čete iz Berlina ter odstopila

vse pravice, ki jih ima v mestu, vladi komunistične vzhodne Nemčije. Z njo naj se potem zapadnjaki zmenijo, kakor znajo.

S to potezo hoče Hruščev prisiliti zapadnjake k pogajanjem z nemško komunistično vlado in s tem k priznanju njenega obstoja. Do danes je namreč ni priznal niti Adenauer niti njegovi zavezniki, češ da je prišla na površje s pomočjo sovjetskih bajonetov in ne po volji ljudstva. Zategadelj ta vlada zanje pravno sploh ne obstaja.

Ali je taka politika pametna in zlasti koristna, med zapadnjaki ni enotnega mišljenja. Doslej so ji sledili v prvi vrsti zato, da se ne zamerijo Adenauerju in da držče zapadno Nemčijo čvrsto v taboru Atlantske skupnosti.

Sedaj meni Hruščev, da je prišel trenutek, ko lahko poskusi to enotnost zahodnega sveta razklati ali vsaj močno izpodkopati. To pa zategadelj, ker so med zapadnimi velesilami izbruhnile zadnji čas precej hude razprtije.

De Gaullova borba za vpliv Francije

Razprtije so nastale, ko je v Franciji prišel na oblast De Gaulle, ki si je postavil za cilj, da izvojuje svoji domovini nekdanji vodilni položaj v mednarodni politiki.

Do časa oboroženega spopada na Sueškem prekopu je veljal običaj, da so se Amerikanci, Angleži in Francozi o vseh važnih vprašanjih mednarodne politike stalno med seboj posvetovali. Te tri velesile so imele v rokah nekako vrhovno vodstvo zahodnega sveta.

Ko so pa Angleži in Francozi napadli Egipt, ne da bi se bili prej domenili z Amerikanci, se je dotedanja edinost razdrla. Amerika je v vprašanju Suez tačas sodelovala celo z Moskvo proti svojima zaveznikoma.

Medtem so se Amerikanci spet spoprijateljili z Angleži ter se od tedaj v vseh važnih zadevah dogovarjajo z njimi, ne pa več s Francozi. To De Gaulle silno boli in zato zahteva, naj se obnovi prejšnje stanje.

Ker tega ni še dosegel, meče, kjer le more, zaveznikoma polena pod noge. Tako se protivi, da bi se v Franciji zgradila odstrelišča za ameriške jedrske izstrelke. Kot pogoj stavi, da Amerika tudi Francijo seznanj z atomskimi tajnostmi, kot je to obljubila Veliki Britaniji. Ravno tako De Gaulle ni prav, da bi o morebitni uporabi izstrelkov smeli sklepati in odločati le ameriški vojaški poveljniki.

Velike težave dela De Gaulle tudi Angležem. Ko se je ustanovilo skupno evropsko tržišče, se ji ti, kot znano, niso hoteli priklju-

čiti. Tako tvori sedaj enotno tržišče le šest evropskih držav: Francija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg.

Pogodba o skupnem tržišču stopi v veljavo 1. januarja. Od tega dne dalje bo šestorica članic uživala razne gospodarske prednosti: medsebojne carine se znatno znižajo, dokler jih ne bodo s časom sploh odpravili. Izmenjava blaga, delovne sile in kapitala bo močno olajšana in bo postala z leti popolnoma svobodna.

PRIŠLO JE DOMALA DO PRELOMA

Vseh teh ugodnosti Angleži seve ne bodo uživali, ker se niso pridružili skupnemu tržišču. Škoda, ki jo bodo trpeli, je precejšnja. Posebno prizadeta bo njihova industrija avtomobilov, kajti angleška vozila se bodo od slej teže prodajala na evropski celini.

Da bi odvrnili od sebe večji del škode, je Velika Britanija predlagala, naj se poleg skupnega tržišča ustanovi še tako imenovana »zona svobodne izmenjave«, v katero bi bile vključene poleg nje še druge evropske države. Tem naj bi se tudi dovolile znižane carine in razne olajšave, tako da bi bile zaščitene pred izvenevropskimi gospodarskimi konkurenti.

Predlog je bil v načelu sprejet, toda na pobudo Francije so ponudili državam cone svobodne izmenjave tako malo ugodnosti, da so se Angleži silno razsrdili. Vedeli so namreč, da je vse pravzaprav proti njim naperjeno.

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

MAO TSE TUNG BO ODPSTOPILO

Svetovni tisk prinaša vest, da bo Mao Tse Tung odložil mesto predsednika komunistične kitajske republike.

Novica je vzbudila vsepovsod veliko zanimanje in ljudje se sprašujejo, kakšni so vzroki, da se bo Mao umaknil. Večina inozemskih opazovalcev trdi, da zavoljo tega, ker so tako zvane podeželske komune izzvale velikansko nezadovoljstvo med kitajskim prebivalstvom.

Kaj so te komune, smo že napisali. V njih so na čisto vojaški način organizirani delavci in kmetje, ki morajo zarana zjutraj odkorakati v četah na delo. Po skupnem opoldanskem obedu se pod nadzorstvom spet poprimajo predpisanega dela, ki traja dnevno po 12 ur. Proti večeru se vračajo v strumnih vrstah kot vojaki domov.

Obenem je bilo na Kitajskem odpravljeno družinsko življenje. Otroke morajo starši oddati v posebne državne zavode, prebivalstvo obeduje v skupnih kuhinjah, v delo so vpreženi cel dan vsi moški in ženske. O osebnih svobodi ni ne duha ne sluha. Vse skupaj spominja na suženjstvo v minulih stoletjih zgodovine.

Spori s Hruščevom

Da Kitajci s takim življenjem ne morejo biti zadovoljni, je razumljivo. Kar se godi na Kitajskem, pa tudi ni nikaka reklama za komunizem. Ves svet se takega komunizma samo boji. Tito je javno odklonil tako vrsto »socializma«.

Čedalje večje nezadovoljstvo kmetov in delavcev z nečloveškimi komunami je baje prisililo Tse Tunga na odstop.

Drugi spet trde, da se bo Mao moral umakniti zaradi njegovih razprtij s Sovjetsko Rusijo. Ko je Hruščev bil zadnjič v Pekingu, se je, kot smo brali, ostro spoprijel s kitajskim diktatorjem. Hruščev je tedaj pritiskal, da bi prišlo do vrhunškega sestanka med voditelji Rusije in zapadnih velesil, čemur je Mao odločno nasprotoval. Pod pritiskom in pretnjami Kitajca se je Hruščev moral odpovedati sestanku.

V časopisju se je začelo zatem prerekanje. Kitajci so besno napadali »revizionizem« Jugoslavije, a mislili pri tem Rusijo, katere si niso upali javno imenovati. Hruščev je pa razumel, za kaj gre, ter se postavil v bran.

Boj med obema komunističnima velikašema se je vsaj začasno končal s porazom Mao Tse Tunga in z zmago Nikite Hruščeva.

VSE VEČJE FANFANIJEVE TEŽAVE

Ko je prejšnji teden rimska poslanska zbornica sklepala o nekem važnem gospodarskem zakonu, je Fanfanijeva vlada ostala pri tajnem glasovanju znova v manjšini. Za Fanfanijev poraz so spet odgovorni poslanci iz vladne večine.

Po nezaupnici je Fanfani nemudoma sklical sejo ministrskega sveta in hotel odstopiti. Šele po večurnih posvetovanjih so ga tovariši pregovorili, da tega ni storil. Ostal je, čeprav je zadnji poraz precej škodoval njegovemu ugledu doma in v inozemstvu.

Don Sturzo je napisal, da je Fanfanijevi nepriljubnosti krivo največ njegovo samovoljno in robato obnašanje s tovariši v stran-

ki, toda sivolasi politik je kljub temu obsodil tiste demokristjane, ki nimajo poguma, javno nastopiti zoper Fanfanija, temveč ga le zahrbtno napadajo in rušijo.

Don Sturzo predlaga, naj se tajno glasovanje *odpravi*, kakor so to »storili vsi parlamenti na svetu«.

Dogodek vsekakor dokazuje, da se Fanfaniju majejo tla pod nogami. Nekateri tuji politični opazovalci trde, da se ne bo mogel držati na vladnem krmilu več ko nekaj mesecev.

NOVI KARDINALI

Janez XXIII. je te dni imenoval 23 novih kardinalov, med katerimi tvorijo večino Italijani. S temi imenovanji je bilo preseženo število 70, predpisano od časov Siksta V., to je okrog štiri stoletja, za kardinalski zbor.

Papež je izjavil, da namerava imenovati še nove kardinale, a ni povedal do kolikega števila.

Njegova napoved je bila zelo umestna in koristna, kajti v inozemstvu je nastalo precejšnje nezadovoljstvo, da je dal Italijanom tako močan delež v kardinalskem zboru. Posebno ozlovoljeni so katoličani na Filipinskih otokih, ki jih je 19 milijonov, pa nimajo niti enega kardinala.

Ogorčenje na Filipinih je bilo toliko, da se je bilo bati odkritega spora med to državo in sv. stolico. Na otočju se sedaj mudi s spremstvom sloviti armenski kardinal Agadžanjan, ki je dobil gotovo od papeža nalogo, da užaljene filipinske katoličane, kolikor se da, pomiri.

KOPRSKO PRISTANIŠČE

Razširjena trgovinska luka v Kopru, ki veže Slovenijo z morjem, je začela te dni obratovati. Prva tuja ladja je prišla iz Italije, in sicer iz Benetk. Pristala je, da nato vori cink, katerega so po lepi novi avtomobilski cesti pripeljali iz znane cinkarne v Celju. Dokler se ne zgradi nova železnica, bodo dovoz opravljali v glavnem s tovorniki.

OPICA V VESOLJU

V soboto so v Združenih državah spustili raketni izstrelak Jupiter, v katerega vrhu je bila opica. Jupiter je dosegel višino 480 kilometrov in nato padel v morje. Ladje in letala so skušala žival rešiti, a je niso našli. Poskus je za znanost vendarle velike važnosti, ker je posebna priprava na izstrelku odhajala srčne utripe opice in pokazala, da so bili kljub silni višini skoro normalni.

ITALIJANSKO-JUGOSLOVANSKI ODBOR

Dopisna agencija Italia javlja, da se bo 9. februarja sestal v Beogradu ta meddržavni odbor za zaščito narodnih manjšin na Tržaškem in bivšem področju B.

Na dnevni red pride med drugim uvedba dvojezičnosti na Tržaškem, glede katere se zadnjič v Rimu niso mogli zediniti. Zadeva je za nas velikega pomena, kajti dvojezičnost na sodnijah in drugih uradih ni za Slovence samo stvar časti in enakopravnosti, temveč tudi vsakdanjega kruha: dvojezičnost pomeni namreč primerno število novih služb za pripadnike našega naroda.

V Beogradu bodo obravnavali tudi vprašanje manjšinskih šol, ki pri nas še zmerom

niso uzakonjene. Domala vsi naši učitelji in profesorji so le začasno nastavljeni, tako da jih vlada lahko vsak čas odpusti iz službe. Tako stanje je krivično in skrajno nesocialno ter se mora že enkrat temeljito spremeniti.

Tudi to pot hočemo poudariti, da ne zahtevamo za Slovence v nobeni stvari ničesar, kar bi ne bilo hkratu dano Italijanom v Koprščini.

HUDA ZIMA

Pri nas smo se začeli pritoževati nad mrazom. Kaj bi pa morali reči ljudje na Finskem in Laponskem, kjer so izmerili 42 stopinj pod ničlo? Tolikšnega mraza ni bilo v severni Evropi že več desetletij. Tako napovedujejo vremenski preroki, da se bo mrzli severni val pomaknil tudi do nas. Kar pripravimo se!

DR. AGNELETTO ODPSTOPILO

Na občnem zboru Slov. demokratske zveze, ki je bil v nedeljo, je njen dosedanji predsednik dr. Josip Agneletto odstopil. Odslej bo le častni predsednik stranke, kateri je nepretrogoma načeloval od njenega nastanka spomladi 1948. leta. Občni zbor ni izvolil novega predsednika, temveč določil, naj organizacijo začasno vodi prof. Ivan Rudolf, strankin tajnik in odgovorni urednik Demokracije.

SPREHOD TRDKOŽCEV

V petek je znani cirkus Togni postavil svoje šotore v Milanu, popoldne pa peljal svoje slone na reklamni pohod po mestu. Ko so debelokožci prišli na zelenjadni trg, so se spravili s svojimi rilci k stojnicam ter v par minutah pojedli vso zelenjavo in sadje. Prodajalke so se razbežale, zvečer pa poslale ravnateljstvu cirkusa lep račun za južino, ki so jo použili sloni.

STRAH IGRALNIC

V Montecarlu se vsako zimo pojavi zdaj že 84-letna Edith Earle iz Londona, ki stalno dobiva pri igrah, in sicer 2000 lir na minuto. Skrivnost, kako zadene vselej pravo številko, noče izdati. Pravi, da ji je skrivnost izdal na smrtni postelji njen mož, ki je bil odličen matematik. Lastniki igralnic so ji ponudili veliko vsoto, samo da ne pride več igrat.

ZVEZA PROTI HRUPU

Zdravniki trde, da ni hujšega strupa za živce kot ropot, kričanje in podobno. V boj proti hrupu se je že l. 1908 vrgla prva gospa L. Rice iz New Yorka. Stanovala je ob reki Hudson, kjer njeni otroci niso mogli spati, ker so parniki vso noč tulili. Podnevi so pa ropotali tramvaji in vpile sosede na dvoriščih.

Začela je pobirati podpise za Zvezo proti hrupu, ki je zahtevala od vlade poseben zakon proti ropotu. Danes je zveza razširjena po vsej Ameriki in je po 50 letih borbe dosegla, da je država proglasila okolico bolnišnic, šol in zavetišč za »kraje tihote«, kjer niti avtomobili ne smejo trobiti.

NE POJDITE NA LIM!

Po Furlaniji in Benetkah je prejšnje tedne hodila zelo lepa mladenka ter prodajala nagradne srečke za neki pralni prašek. Dobitki so znašali milijone, srečka je stala 1000 lir. Prodala jih je precej, medtem ko kupci zaman čakajo na milijone.

† Dr. Josip Ferfolja

V četrtek, 11. t. m., je v tržaški bolnišnici zadet od kapi umrl dr. Josip Ferfolja, znani slovenski odvetnik in javni delavec. Pokojnik se je rodil pred 78 leti v Doberdolu in se po dovršeni srednji šoli vpisal na vseučilišče v Pragi, kjer je diplomiral iz prava.

Njegovo bivanje v Pragi pa ga ni samo usposobilo za odvetniški poklic, temveč mu izklesalo značaj ter izoblikovalo njegovo svetovnonazorno prepričanje, kateremu je ostal do skrajnosti zvest vse življenje. V češki prestolnici je namreč spoznal velikega misleca, politika in državnika Tomaža Masaryka in se kot mnogi tedanji visokošolci navdušil za njegove ideje.

Po povratku v Trst se je vključil v socialistično stranko, čeprav ni bil marksist in tudi ni povsem odobral politike vodstva, zlasti kar zadeva narodnostno vprašanje. Ne glede na to ga je stranka ob koncu prve svetovne vojne imenovala kot svojega zastopni-

ka v znani Odbor za javno blaginjo, zaradi česar so ga politični nasprotniki kasneje večkrat po krivici napadali.

Med zadnjo vojno vihro se je vključil v narodnoosvobodilno gibanje ter po vojni sodeloval v organizacijah OF, ki pa jo je kmalu zapustil ter skupno z dr. Tončičem ustanovil Skupino neodvisnih Slovencev. Prav v zadnjih letih pa se je zaradi starosti skoraj povsem umaknil iz političnega življenja.

Truplo dr. Ferfolje so prejšnji petek položili v grob na pokopališču v Ronkah. Pogreba so se udeležili mnogi pokojnikovi prijatelji, sodelavci in znanci ter predstavniki doma vseh slovenskih političnih in kulturnih organizacij. Ob odprtem grobu se je od službenega javnega delavca poslovil dr. Frane Tončič, ki je takole orisal značaj in osebnost svojega umrlega prijatelja:

»... Zaman se bom oziral, da bi zopet srečal Tebe, očka (tako so namreč prijatelji imenovali pokojnika - ur.), ki si pod videzom ujedljivosti, večne namrščenosti ter obupne tankočutnosti skrival toplo srce, veliko dobroto in pripravljenost, da greš za pravično stvar, če treba, tudi v smrt. Bil si upornik vse svoje dni: upornik že v mladih letih, ko si kot Masarykov učenec doumel nujnost nerazdružljivosti socialne in nacionalne borbe - a svoje ljudstvo; upornik med zadnjo svetovno vojno, ko si že sivolos zbežal iz krempljev naciifašistične policije v partizane; upornik tudi po zadnji vojni, ko si se za svoje ideale neustrašeno boril do zadnjega! Bil si svoboden duh, neodvisen od vseh in vsakogar ter, kakor si večkrat dejal, neodvisen tudi od neodvisnih. Bil si pravi hrast - viharnik, ki ga zlomiš, a ne upogneš!«

In tak je v resnici dr. Ferfolja tudi bil. Naj v miru počiva v domači zemlji, ki jo je veizrecno ljubil in zanjo mnogo žrtvoval. Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Po svetu

ŠVICA — V Švici so zgradili zločljivo šolsko poslopje, ki ga je mogoče sestaviti v dveh dneh. Glavno gradivo so jeklo, les in steklo. Šola ima 4 učilnice, konferenčno sobo in stranske prostore.

NEMČIJA — V nemškem mestu Stade je deček med igro pogoltnil majhno žabo. Pol ure kasneje je bruhal. Žaba mu je skočila iz ust in izginila v travi.

ANGLIJA — Naravoslovec John Hammond napoveduje, da se bo proizvodnja govejega mesa v Angliji znatno povečala, ko bodo krave vsakokrat povrgle po dvoje telet. To je mogoče doseči z vbrizgi hormonov, ki jih strokovnjaki že več let preučujejo.

JAPONSKA — Strokovnjaki so izdelali elektronski toplomer, ki takoj izmeri temperaturo vsakega predmeta.

AMERIKA — Na prometni plošči pred majhnim naseljem v državi Ohio je napisano: »Vozite počasi, zakaj naš edini zdravnik je na dopustu!«

ŠVEDSKA — Na farmi Simontorp so povsem avtomatizirali proizvodnjo mleka. S posebnimi napravami so dosegli, da mleko odteka neposredno od krav v steklenice za prodajo na drobno. S tem so obenem preprečili, da bi mleko prišlo v stik z zrakom. To mleko vsebuje tisočkrat manj bakterij kot navadno.

JUGOSLAVIJA — Da se cesta od Mostarja do Bune zaščiti pred burjo, so sklenili zasaditi ob njej 32 tisoč dreves.

NOVICE

POVODENJ V FURLANJI

Soča je v noči od nedelje na ponedeljek prestopila bregove in poplavlila več stotin hektarov zemljišča pri Fari, Gradški in Villesse. Tisto noč je padlo 36 mm dežja. Prav tako sta precej narasla Idrijsca in Ter.

VAŽEN PREDOR

Pred kratkim so slovesno razstrelili prvo mino pod največjo goro v Evropi, to je pod 4810 metrov visokim Mont Blancem na meji med Francijo in Italijo. Že 1. 1953 sta obe državi podpisali dogovor, da se tu zgradi predor, a pripravljala dela so se zavlekla do letos. Predor bo dolg 11 kilometrov 900 metrov, širok pa nad 8 metrov. Kopalno ga bo tri leta 5.000 delavcev. Stroški bodo znašali od 12 do 16 milijard lir. Večino kapitala bosta prispevali obe vladi, nekaj pa tudi zasebne družbe, obetajoče si od prometa dobičke.

Preračunano je, da bo predor napredoval vsak dan za 6 metrov.

HUDA OBSODBA

Zbornica rimskih zdravnikov je prejšnji petek sklenila brisati iz seznama svojih članov bivšega osebnega zdravnika papeža Pija XII. Galeazzi-Lisija, ker je proti milijonskemu plačilu prodal časopisju opis poslednjih dni življenja poglavarja katoliške Cerkve in obenem slike o njegovem obupnem boju s smrtjo. Lisi je vložil proti obsodbi priziv. Vsi pošteni ljudje upajo, da bo priziv odbit ter da bo brezvestnemu možu prepovedano še nadalje izvrševati zdravniški poklic.

KREPAK STAREC

V Parizu je 75-letni gospod Bonneau dobil te dni osmega sinčka. Zanimivo je, da se je poročil šele s 65. letom z dekletom, ki jih je imela le 22. Ko je Bonneau imel prvega sinčka, je stopil v pokoj, v katerem se še danes izvrstno počuti.

OBVESTILO

Naročnike, ki niso še poravnali naročnine, prosimo, naj to store še pred koncem leta. Uprava Novega lista

Nikita Hruščev grozi zapadnim državam z vojno

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na sedanja pogajanja so pripeljali v Pariz kar 5 ministrov in zahtevali, da se stvar popravi, a naleteli na odločen odpor Francozov. Ker je De Gaulle medtem sklenil čvrsto zaveznitvo z Adenauerjem in pridobil zase tudi Fanfanija, so s Francijo potegnile obenem Nemčija, Italija in ostale članice skupnega evropskega tržišča.

Angleži so zagrozili z gospodarskimi protikrepi, ki naj bi udarili v prvi vrsti Francoze. Ozračje je postalo silno napeto. Pričakovati je bilo, da se pogajanja vsak čas razbijejo ter zavezniki razidejo. Krizo je začasno rešil Fanfani, ki je predlagal, naj se skliče 15. januarja nov sestanek. Francozi so bili celó temu nasprotni, a so se naposled vdali.

ZAVEZNIKI OSTANEJO V BERLINU

Bati se je bilo, da bodo Angleži skušali izsiliti svojo voljo s tem, da izzovejo težave v velevažnem vprašanju Berlina. Sicer ne tako, da bi se morda vdali ultimatu Nikite Hruščeva, temveč na drug način.

Adenauer je namreč zahteval, naj zavezniki pismo sovjetskega ministrskega predsednika enostavno zavrnejo ter odklonijo vsaka pogajanja o Berlinu, ki jih Hruščev predlaga. Na njegovo grožnjo z vojno naj se »požvižgajo«.

Angleži bi pa mogli zagovarjati stališče,

da so pogajanja z Moskvo vendarle potrebna, s čimer bi spravili Adenauerja in z njim povezanega De Gaulleja v hude škripece.

To se ni zgodilo, ker je Amerika, od katere je Anglija odvisna, komunistični Rusiji ravno tako ostro nasprotna kot Adenauerjeva Nemčija in De Gaullova Francija. In tako se je zgodilo, da so tri zapadne velesile in zatem vse članice Atlantske skupnosti te dni sklenile odgovoriti Hruščevu, da Rusija nima nikake pravice se z enostransko izjavo kratkomalo odkrižati vseh obveznosti, ki jih je prevzela s pogodbo o Berlinu. Če se hoče odpovedati pravicam, ki ji daje dogovor, to lahko stori, a zapadne velesile tega ne bodo naredile, temveč ostale v Berlinu, pa naj se pripeti karkoli.

Vprašanje Berlina, so zavezniki dodali, se da pravilno rešiti samo ob splošni in dokončni ureditvi Nemčije. O tem pa so zapadnjaki vselej pripravljene začeti pogajanja z Moskvjo.

Hruščevu je pa treba vsekakor priznati, da je izbral res ugoden trenutek za svojo najnovejšo ofenzivo proti zapadu, to je trenutek, ko so ti med seboj hudo sprti. Ali se mu bo posrečilo razklati njihovo edinost, kar je vrhovni in stalni cilj njegove politike, je pa drugo vprašanje. Mi smo mnenja, da ne bo uspel, kajti strah pred svetovnim komunizmom je na zapadu prevelik, da bi se moglo to zgoditi.

S Tržaškega

TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

Na seji tržaškega pokrajinskega sveta, ki je bila v torek, so svetovalci v glavnem obravnavali vprašanje avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine. Razprava je bila važna in zanimiva zlasti zato, ker se je svet moral izjasniti glede na stališče, ki sta ga o avtonomni deželi zavzela videmski občinski svet ter tamkajšnje demokršćansko vodstvo. Furlani namreč odločno nasprotujejo, da bi bil Trst glavno mesto dežele in se obenem nikakor nočejo odpovedati vplivu, ki bi jim pritikal v bodočem deželnem zboru glede na število prebivalcev videmske pokrajine, katero zdaleč presega skupno število Goričanov in Tržčanov.

V začetku se je predsednik Gregoretti obširno poročal o svojem potovanju v Rim, kjer je predstavnikom vlade in poslanske zbornice raztolmačil osnutek zakona o avtonomni deželi, ki ga je bil izglasoval pokrajinski svet. V Rimu je bilo prof. Gregorettiju pojasnjeno, da ministrski svet ni doslej proučil zakonskega osnutka za bodočo deželo, katerega so sestavili uradniki raznih ministrstev. Po razgovorih, ki jih je imel predsednik z različnimi osebnostmi v Rimu, pa se lahko sklepa, da je vlada mnenja, naj bi bil Trst glavno mesto dežele.

Prof. Gregoretti je nato predlagal, naj svet odobri resolucijo, ki med drugim zahteva, da mora Trst postati glavno mesto dežele, da se volitve v deželni zbor izvedejo po proporcionalnem sistemu in da je treba posameznim pokrajinam zagotoviti tudi zakonodajno avtonomijo.

Resolucijo so odobrili vsi svetovalci, razen fašistov, ki so se glasovanja vzdržali.

TRŽAŠKI OBČINSKI SVET

V torek je bila prva seja novoizvoljenega tržaškega občinskega sveta. Sejo je vodil župan Franzil, ki je najprej predlagal, naj se razprava o avtonomni deželi Furlaniji-Juljski krajini odloži vsaj do prihodnje seje. Do tedaj bo namreč vsem svetovalcem znana vsebina poročila predsednika pokrajine Gregorettija, ki se je, kot znano, pred kratkim vrnil iz Rima, kjer je predstavnikom vlade in parlamenta obrazložil svoj osnutek za samoupravno deželo. Prof. Gregoretti je o tej zadevi poročal na seji pokrajinskega sveta, ki je bila tudi v torek.

Županov predlog je bil sprejet in izpopolnjen tako, da bo v najkrajšem času sklican sestanek predstavnikov političnih skupin, ki naj za avtonomno deželo po možnosti sestavijo skupno resolucijo ter jo nato predložijo občinskemu svetu v odobritev.

Svetovalci so nato vzeli na znanje več upravnih ukrepov, ki jih je bil izdelal prefekturni komisar.

GROČANA

V nedeljo zvečer se je v bližini Peska zgodila huda prometna nesreča, katere žrtev je postal 18-letni domačin Cvetko Višnovc. Ko se je na motorju vračal domov, je iz neznanih vzrokov nenadoma zavil na rob ceste ter treščil ob obeestni kamen. Mladeniča je pri tem vrglo kakih 20 metrov naprej. Obležal

je hudo ranjen na cesti. Prijatelj, ki je vozil za njim, je poskrbel, da so ga odpeljali v tržaško bolnišnico, kjer so mu ugotovili razne rane na glavi in ostalih delih telesa ter pretres možganov.

Vaščani mu želimo, da čimprej popolnoma okreva.

ZGONIK

Te dni je naše županstvo prejelo sporočilo, da je generalni komisariat končno odredil, naj se razpiše dražba za gradnjo nove ljudske šole v Zgoniku. Upamo, da so sedaj odstranjene prav vse zapreke, zaradi katerih se je gradnja prepotrebne šolskega poslopja tolikokrat odložila, in da bo šola sezidana vsaj do začetka prihodnjega šolskega leta.

Pred kratkim je ravnateljstvo za javna dela odobrilo letošnji gospodarski načrt, v katerem je bilo občini nakazanih 13 milijonov

SLOVENSKA POLNOČNICA

V sredo, 24. decembra, bo ob 21. uri v cerkvi Sv. Jakoba v Trstu

SLOVENSKA POLNOČNICA

Opolnoči pa bo to sv. mašo prenašal Rado Trst A.

K domači pobožnosti z lepimi nabožnimi pesmimi so vabljeni vsi tržaški Slovenci.

lir. Od teh jih pojde 10 za urejevanje in asfaltiranje cest, 3 milijoni pa so določeni za razna popravila v občinskih poslopih. Občina namerava asfaltirati zlasti cesto od zgoniške železniške postaje v Repnič ter pot iz Briščikov v Repnič. Cesti iz Zgonika v Salež ter iz Briščikov v Repen bodo asfaltirali delavci Selada.

REPENTABOR

Občinski odbor je pred kratkim sestavil tudi gospodarski načrt za leto 1959, v katerem naproša državna oblastva, naj občini nakažejo 25 in pol milijona lir, da se izvedejo naslednja dela: na Fernetičih naj se zgradi 9 stanovanjska hiša (20 milijonov); ojači naj se javna električna razsvetljava (2 milijona) ter uredijo in popravijo občinske ceste ter poslopja (3 milijoni in pol).

Kar zadeva stanovanjsko hišo na Fernetičih, moramo omeniti, da je občina že kupila zemljišče, a Ustanova za gradnjo ljudskih hiš (IACP) ni doslej mogla dobiti zneska, ki je potreben, da se poslopje sezida. Zato ni občini preostalo drugo, kot da delo vključi v gospodarski načrt.

DEVIN

Cesta skozi vas je spet zaprta za promet. Ta ukrep je med vaščani sicer vzbudil nekaj nezadovoljstva, a je bil potreben, da se čimprej postavijo nove vodovodne cevi. Stare so namreč bile neza'ostne, tako da je v poletnih mesecih čestokrat v mnogih hišah zmanjkala voda.

Ker dela hitro napredujejo, upamo, da bo cesta v kratkem spet odprta. Novih cevi pa ne bodo položili samo v gornjem delu vasi, temveč tudi v spodnjem in zlasti v pristanišču, kjer je bilo doslej občutno pomanjkanje vode. Ko bodo dela, za katera je občina določila skoraj 10 milijonov lir, zaključena, bodo vse vaške ceste ponovno asfaltirali.

Virgilu Iščeku v spomin

Del gledališke garderobe in zbirke sokolskega glasila Vestnik so znesli na cesto in vse skupaj zažgali.

USMILJENJE Z OTROKI

Šele tedaj so se karabinjeri zganili in se potrudili v Narodni dom. Toda namesto da bi fašistovske hudodelce krepko zgrabili, kot predpisuje zakon, so jih jeli prepričevati, naj bodo vendar pametni ter se pomirijo.

Naposled so trojico fašistov vendarle aretirali, kar je bilo v Trstu tačas res nekaj izrednega. Vsem ostalim uničevalcem tujege imetja in vlomilcem so pa dovolili, da se lepo v miru razidejo.

Ob slovesu so fašisti pustili listek, na katerem je bilo zapisano, da so »prizanesli poslopiju« zategadelj, ker so v njem našli le žene in otroke. In res ni bilo ob popoldanskim urah v Narodnem domu nikogar razen dveh žensk in dveh deklic, spričo katerih je

19.

Dr. E. BESEDNJAK

bilo fašiste sram, se postavljati s svojim požigalskim junaštvom. Zgrabiti jih je moralo zlasti bridko ihtenje otrok, zakaj med njimi je bil prav gotovo tudi kak družinski oče.

Da tisti dan ni zgorel Narodni dom, so se Slovenci morali torej zahvaliti le usmiljenju fašistov do otrok in ne poklicnim čuvajem reda in zakonitosti.

Vdor v prostore Narodnega doma pri Sv. Ivanu na žalost ni bil osamljen pojav. Fašisti so svoje pohode razširili iz Trsta polagoma po vsej Istri in na Goriško, ne da bi jih orožniki pri tem bogsigavedi kako ovirali. Ti so se povsod obnašali približno tako kot v Trstu; da bi ne prišli v očitnem spor s črnosrajčniki, so se delali, kot da so gluhi in slepi, ter prihiteli napadenim na pomoč skoro redno šele **po napadu**, se pravi, ko so fašisti svoje delo **že opravili** ter se pripravljali na odhod.

»Skrivnostni tovorni avtomobili,« berem v Edinosti, »se pojavljajo iznenada v naših vaseh in trgih, bruhnejo iz sebe oborožene trume mož in mladeničev, ki zrušijo in pokončajo, kar mislijo pokončati, in z bliskovito naglico zopet zginejo.«

S posebno srditostjo so nastopali v Istri, o kateri so bili prepričani, da je od pradavnih časov popolnoma italijanska. Če ljudstvo govori tam danes hrvaški in slovenski jezik, zadene krivda Avstrijo, ki je iz sovraštva do Italijanov ondotne ljudi načrtno »poslovanila«.

POŽIG PUČKE KNJIŽNICE

Kako so z istrskimi Hrvati tedaj ravnali, nam žarko osvetljujejo naslednji dogodki na Volovskem in v Opatiji.

V noči 24. marca so fašisti vdrli s ponarejenimi ključi v Narodni dom na Volovskem. Vlom so izvršili tako tiho in previdno, da jih ni nihče niti slišal niti videl. V poslopiju so odprli čitalnico ženskega združenja in odnesli iz omar vso bogato knjižnico. Na mizi so pustili listek z naslednjo vsebino: »Danes smo vam izpraznili knjižnico, če pa boste svojo propagando naprej gnali, vam bomo požgali še hišo.«

Knjižnico, ki je štela okrog tisoč zvezkov, so stlačili v vreče ter odpeljali na vozu

(Nadaljevanje na 5. strani)

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Prejšnji teden je imel goriški občinski svet kar tri dolge seje, in sicer v sredo, četrtek ter petek.

Na vseh treh so razpravljali samo o enem, a zelo važnem predmetu, to je o vprašanju, kdo naj po 31. decembru 1958 pobira trošarino in sploh razne občinske davščine. To nalogo je doslej skozi 30 let izvrševalo znano goriško podjetje Bozzini-Gionchetti. Toda ker ob koncu leta zapade pogodba, je moral svet odločiti, ali naj se pogodba z omenjenim podjetjem podaljša ali pa uvede tako imenovano neposredno pobiranje občinskih davščin. Sklenil bi se pa lahko tudi dogovor s kako novo ustanovo za izterjevanje davkov.

Pred razpravo o tem važnem občinskem dohodku, ki presega letno 400 milijonov lir, je prvi spregovoril slovenski svetovalec dr. Sfiligoj ter spomnil tovariše, da pravkar poteka 10 let, odkar je Organizacija združenih narodov soglasno sprejela listino o človečanskih pravicah. Dr. Sfiligoj je izrazil željo, da bi se določbe te listine uveljavile tudi pri nas. Župan se je izjavam pridružil ter poudaril, da tudi on želi, naj bi se to zgodilo po vsem svetu.

Odbornik dr. Gallarotti je nato poročal, da je odbor mnenja, naj se pobiranje trošarine odslej poveri ustanovi INGIC.

Za to delo ji bo občina letno plačevala največ 9.60 odstotka od nabranih davščin, medtem ko je današnjemu izterjevalnemu podjetju morala plačevati nad 13 odstotkov. Na ta način bo občina prihranila od 12 do 18 milijonov lir letno.

Odbornik Gallarotti je tovarišem zatem raztolmačil posamezne člene nove pogodbe z ustanovo INGIC. Ta se med drugim obvezuje, da bo obdržala v službi vse uslužbenke, ki so doslej pobirali trošarino v goriški občini, ter da bo okrepila službo z motoriziranimi vozili ter uredila primernejši sedež za svoje urade.

INGIC obenem jamči, da bo občini izplačala letno najmanj 424 milijonov lir.

Dr. Gallarotti je tudi poudaril, da občina danes ne ve, koliko pravzaprav stane pobiranje trošarine, kar pa je nujno vedeti, preden se more odločiti, da začne to službo izvrševati v lastni režiji. To je namreč najbolj idealna rešitev, ki jo zagovarjajo vse politične skupine v občinskem svetu, razen misovcev in morda monarhistov.

Na četrtkovi seji je prvi govoril slovenski svetovalec Rudi Bratuž, ki je odločno zagovarjal goriško podjetje Gionchetti-Bozzini, češ da ni nihče doslej proti tej ustanovi iznesel v vseh 30 letih njenega poslovanja nobene pritožbe. Zato je g. Bratuž bil mnenja, naj se s tem podjetjem pogodba obnovi ali odločitev vsaj odloži, dokler se vsa zadeva temeljito ne preuči.

Na seji v četrtek sta občinski svet ter številno občinstvo doživela precejšnje presenečenje, ko sta komunistična svetovaleca Battello in Battì odločno branila predlog odbora, naj se pobiranje občinskih davščin izroči ustanovi INGIC, češ da se s tem približujemo dnevu, ko bo lahko občina sama pobirala trošarino. Enako stališče je branil socialist Pizzul.

Tudi slovenski svetovalec dr. Sfiligoj je zagovarjal ta predlog odbora, a dodal, naj se pogodba sklene le za 3 in ne 4 leta, kot je predlagal odbor. Predlog dr. Sfiligoja je bil sprejet z ogromno večino.

Socialdemokrata Devetag in Zuccalli sta se prvotno borila za to, da pobiranje trošarine prevzame občina, na sejah v sredo in četrtek sta pa zagovarjala podjetje Bozzini-Gionchetti.

Predlog upravnega odbora je bil sprejet v četrtek. Zanj so glasovali vsi demokrščanski, komunistični in socialistični svetovalci ter oba slovenska svetovalca; proti so bili monarhist Pedroni in misovci; socialna demokrata pa sta se glasovanja vzdržala.

PATERNOLLIJEVA KNJIGARNA

Že v ponedeljek prejšnjega tedna se je Paternollijeva knjigarna preselila s korza Verdi v prelepe prostore bivšega slovenskega Trgovskega doma na oglu ulice Petrarca, kjer je bila Slovanska knjigarna pokojnega Andreja Gabrščka. V nedeljo je prostore blagoslovil nadškof msgr. Ambrosi. Slovesnosti so se udeležili prefekt dr. Nitri, mnogi oblastniki ter lepo število ljubiteljev knjige, zlasti profesorjev. Slavnostni govor je imel ravnatelj državne knjižnice dr. Manzini, ki je orisal nadstoletno kulturno poslanstvo Paternollijeve knjigarne v Gorici.

Čeprav tudi Slovenci želimo mnogo uspeha priznani knjigarni, moramo ob tej priliki omeniti ogabno nasilje fašistov, ki so nas oropali Trgovskega doma, tega ponosnega spomenika nekdanjega slovenskega kulturnega in gospodarskega vzpona.

V sredo prejšnjega tedna je ves omikani svet praznoval 10. obletnico listine o človečanskih pravicah, v kateri je slovesno proglašena pravica vsakega naroda (in s tem tudi narodne manjšine) do svobodnega, zlasti kulturnega razvoja. Naša manjšina pa mora žal tudi ob tej priliki ugotoviti, da te pravice ne uživa. Prav bi bilo, da odgovorni politični krogi italijanske republike sramoto Trgovskega doma čimprej temeljito odstranijo, če jim je zares pri srcu ugled države in italijanskega naroda. Le tedaj bo tudi nadškofov blagoslov novih prostorov Paternollijeve knjigarne imel svoj učinek.

IZ PODGORE

Našo domačinko vdovo Katarino Terpin, ki stanuje v ulici Monte Calvario, je v ponedeljek preteklega tedna iznenadil obisk predstavnikov tovarne za izdelovanje Knorra, okusnega nadomestila za juho. Nepričakovani gostje so ji sporočili, da bo dobila nov avto Fiat 600, ker je bila izžrebana številka enega izmed zavrtkov, ki jih je naša domačinka skrbno spravljala. Ker ne ve, kaj naj z avtom počne, ga bo pač prodala. »Pol milijona ali morda še nekaj več, ki ga zanj dobim, bo zame zares lepo božično darilo,« je izjavila revna vdova. Saj se je morala doslej preživljati le s skromno pokojnino po možu železničarju.

Knorr je vdova kupovala v Goriški nabavno-prodajni zadrugi v ulici Don Bosco. Listke je previdno spravljala in jih v predpreteklem tednu odposlala tovarni.

Vsi vaščani ji iz srca želimo, da bi svoj »600« čim bolj prodala, saj vsi vemo, koliko gorja je v svojem življenju že prestala.

Virgilu Ščeku v spomin

(Nadaljevanje s 4. strani)

v vas Crnikovico, kjer so jo javno sežgali. Pri tem so skakali zmagoslavno okoli goreče grmade, vzključajoč svoje bojno geslo: Eja, eja, alalà!

Voditelj tamkajšnih Hrvatov odvetnik dr. Červar je proti tatvini takoj protestiral pri oblastvu ter izjavil med drugim: »Naš narod bo moral skrbeti za svojo obrambo sam, ako ga oblastva ne bodo mogla ali hotela ščititi.«

Policija je Červarjevo opozorilo sporočila fašistom, ki so videli v njem predrzno grožnjo ter so se hoteli zastran tega maščevati.

VLOM NA VELIKO SOBOTO

In tako je skupina s samokresi oboroženih črnosrajčnikov vdrla na večer pred veliko nočjo v zasebno stanovanje dr. Červarja v Opatiji. Ker so bila večna vrata vile zaklenjena, so jih razbili. Zatem so s samokresi v rokah preiskali vso hišo ter šli tudi v spalnice, iščoč dr. Červarja, katerega pa k sreči ni bilo doma. V stanovanju so bili samo njegovi otroci, ki so se hudo prestrašili in začeli jokati.

Ko so se nasilniki uverili, da Červarja ni doma, so ga začeli iskati po vsej Opatiji, da bi ga dobili v roke. Na svojem pohodu je četa hudodelcev prišla tudi do Kazine za inozemce, v kateri je res bil Červar in še okoli 100 oseb, izvečine ženske, ki so se ob pogledu na fašiste, oborožene z revolverji in bodali, seve močno preplašile.

Tedaj je pa fašistom pogumno stopila nasproti gospa Červarjeva ter se z njimi toliko časa prerekala, dokler je omogočila možu, da se je spravil na varno.

Besni, da ga niso mogli najti, so se fašisti napotili iz Opatije spet na Volovsko. Tu so vlomili v njegovo zaprto odvetniško pisarno, kjer je imel svoj urad tudi poznejši poslanec v rimskem parlamentu odvetnik dr. Ulikse Stanger. Skozi okno so zmetali vse, kar jim je prišlo pod roko: pohištvo, pisalne stroje, ciklostile in diktafon in nekaj stotov uradnih listin in spisov. Okoli pisarne se je nagrmdil hrib belih papirjev, kot da je kraj zajelo snežno neurje.

»NE MOREMO POMAGATI«

Komaj sta dr. Červar in dr. Stanger zvedela, kaj se je pripetilo, sta iskala pomoči pri orožnikih. Toda v svoje veliko začudenje nista nikjer našla nikogar. Na karabinjerskih postajah ni bilo niti častnikov niti podčastnikov, temveč v vsaki samo po en stražar, ki se je na kratko odrezal: »Nimam na razpolago nobenega človeka. Sam sem in ne smem nikamor ter vam ne morem pomagati.«

Vladni komisar in poveljnik orožnikov ter njuna namestnika so sedeli mirno v kavarni. Ko so bili obveščeni o napadu na vilo dr. Červarja, so majali z glavo, češ da ne verjamejo. Naposled so se vzdignili in šli pogledat. Šele razbita in podrtá večna vrata so jih prepričala, da je prijava slonela na resnici.

Toda namesto da bi kot čuvarji zakona naredili svojo dolžnost ter začeli poizvedovati po krivcih, so začeli delati očitke **napadenemu in oškodovanemu dr. Červarju**, češ da je najbrž sam kriv, ker je gotovo fašiste »izzival«. (Nadaljevanje)

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

ŠEMPETER SLOVENOV
Pred razpravo v Florenci

Glasilu Beneških Slovencev Matajur je pred kratkim objavilo daljši članek o bližnji sodni obravnavi proti 52 pripadnikom Briško-beneškega partizanskega odreda, katera bo v Florenci. Svoj čas smo tudi v Novem listu brali, kako morajo sodniki temeljito preučiti zgodovinsko ozadje tega procesa, ki ga je zasnoval videmski sodišče na osnovi ovadbe nekaterih oseb iz Furlanije. Novi list je tedaj izrazil upanje, da bo sodišče izreklo razsodbo, ki bo v čast njemu samemu in tudi v čast in korist italijanski republiki.

Ne glede na to se nam zdi potrebno spomniti slovensko javnost na Goriškem in Tržaškem z nekaterimi dejstvi, ki jih povzema iz Matajurja. K temu smo se odločili zlasti zato, ker smo v preteklem tednu praznovali vsepovsod po Italiji 10. obletnico sprejema listine o človečanskih pravicah.

Matajurjev člankar upravičeno trdi, da Beneški Slovenci niso imeli nikoli toliko procesov, kot jih imajo po drugi svetovni vojni, kar nikakor ni dobro znamenje za naše politične voditelje. Saj se tako morejo le vsi prepričati, da v Beneški Sloveniji nekaj ni v redu, da so tamkajšnji ljudje nezadovoljni in da je pri glavi v Vidmu nekaj gnilega.

Razumljivo je, nadaljuje člankar, da smo nekoč, ko sta nacizem in fašizem pestila svobodno mišljenje državljanov, imeli mnogo sodnijskih razprav. Toda zakaj imamo danes po strmoglavljenju fašizma in hitlerizma procese proti slovenskim ljudem iz Beneške Slovenije? Kakšna demokracija je to, če se kar naprej uprizarjajo procesi proti ubogljivim, pridnim in najbolj revnim državljanom videmske pokrajine? Nihče ne bo izbil našim ljudem iz glave prepričanja, da so ti procesi nesametni. Ali se oblastva prav nič ne zavedajo, da na ta način škodujejo sebi, še huje pa državi in vsemu italijanskemu narodu? Ni prav, naglašča člankar, da so ljudi okrog

Matajurja že večkrat spravili na zatožno klop samo zato, ker so preveč odkrito povedali v obraz raznim nacionalistom, kaj pri nas ni v redu, ter zavoljo tega, ker so se ves čas borili, da bi se določila italijanske ustave pričela izvajati tudi v naših krajih.

Po vojni so gonili pred sodišča vse naše ljudi: kmete, žene, delavce, starce, duhovnike, celo otroke, vse protifašistične borece. Kakšen zlodej je pičil videmske nacionaliste, da so klicali pred sodnika v Čenti celo starše, ki so svoje otroke poslali na slovenske šole v Gorico, ker jih v Beneški Sloveniji ni?

Zakaj se morajo slovenski in furlanski duhovniki, ki po svoji krščanski vesti branijo slovenski jezik vernikov, zagovarjati na raznih sodiščih zaradi napadov nacionalističnih listov in dokazovati, da je njihovo pastirovanje edino krščansko?

Zakaj so iz naših hribovskih vasi, od Grmeka, Brezja in toliko drugih krajev gonili uboge zgarane ženske na sodnije, ker so zahtevale le kakšno spremembo pri gradnji te ali one ceste ali se pritoževale zaradi prevelikih občinskih in drugih davkov?

Priprave za množični proces proti borecem Beneške čete se vlečejo že leta. Pobudo zanj so dali videmski nacionalistični krovi, da bi z njim ustrahovali naše ljudi. Preteklo je že 13 let, odkar je počila zadnja puška v drugi svetovni vojni, a kljub temu hočejo sedaj soditi naše borece, ker so se le uprli vsemu zlu, ki sta ga prinesla nacizem in fašizem v našo deželo. Obtožujejo jih najbolj smešnih stvari, med drugim, da so med boji razsajali po županstvih in razmetavali papirje: tožijo jih celo za to, da so med vojno odrekli plačevanje najemnine. Kdo pa danes išče morilce in izdajalce, ki so vodili republikine in SS-ovce nad naše uboge borece? Ti morilci in izdajalci so še med nami in nekateri celo v vrstah rodoljubnih organizacij in raznih strank. Med nami so celo tisti morilci, ki so še po vojni, za časa velikega trikolorističnega te-

rorja, pobivali naše ljudi. Ti morilci ne bodo nikdar prišli pred sodnike. Obsoditi pač hočejo samo tiste iz naših krajev, ki so se branili pred vohuni, ker niso hoteli doživeti, da bi jih poklali republikini in SS-ovci.

V prvi vrsti hočemo ugotoviti, da so večji ali manjši procesi proti osebam iz Beneške Slovenije velik politični pogrešek in prava politična norost. To velja še posebno za florentinski proces, ki je na las podoben tistemu, katerega je tik pred prvo svetovno vojno avstrijska vlada uprizorila proti Srbom. Saj oživlja florentinski proces spomin na vse narodne in socialne krivice, katere je doživljala in še doživlja Beneška Slovenija.

Nihče tako kot Italija ne ve, da so procesi proti mučencem njenega Risorgimenta, zlasti tisti proti Silviu Pellicu, silno izpodkopali ugled habsburške Avstrije. Politični procesi pač žarko osvetljujejo položaj neke dežele; tako bo tudi po razpravi v Florenci širši javnosti znano, da so razmere v naši deželi neznosne in v popolnem nasprotju z listino o človečanskih pravicah, proglašeno 10. decembra 1948.

IZ RAJBLJA

Na praznik sv. Barbare, zaščitnice rudarjev, smo po dolgem času spet imeli lep sončni dan. Zjutraj smo šli v rudnik k sv. maši, ki je bila nadvse slovesna. Že deset let se na god sv. Barbare zbiramo pri maši v rudniku. Prva kapelica v vasi je bila posvečena zaščitnici rudarjev in je bila postavljena pred več kot 200 leti. A leta 1730 jo je uničila povodenj. Današnja cerkva je bila zgrajena po zaslugi bivše lastnice rajbeljskega rudnika Ane Suzane Štrukelj. Kapela je za današnje čase premajhna. Ob večjih praznikih morajo mnogi stati zunaj cerkve.

Že dolgo govorijo, da bodo zgradili novo cerkev. Tudi prostor zanjo je že določen in kupljen, a nihče ne ve, kdaj jo bodo začeli zidati. Novi rudniški ravnatelj je g. župniku sicer obljubil, da bo o tej zadevi poročal članom rudniške družbe in je načrt za novo cerkev vzel tudi s seboj v Pariz, a več o tem nam ni znano.

62

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Pater je bil takoj pripravljen in je z motno sevajočo baklo spremil cesarico po temnih hodnikih k železnim vratom, ki so zapirala stopnišče v podzemlje. Tu ga je odslovlila s kratkimi besedami: »Hočem biti sama pri mrtvem sinu.«

Mirno je stopala nizdol v obokane prostore, kjer je par bakel strahotno razsvetljevalo zložene mrtvaške lobanje in rakve umrlih Habsburžanov. Od nekod je zavel težek preprih. Oveli listi z vencev so zašumeli in padali na vlažni tlak. S strahom se je cesarica ozirala po neizmernem prostoru podzemlja. Mrzlo jo je objelo, ko se je zavedla, da je sama sredi smrtnih senc. Zdrznila se je in se opotekla proti krsti. »Rudolf!« je zavpila kot blazna. Čakala je, a le odmev se je zlokobno valil pod oboki. Zopet »Rudolf, Rudolf!« kliče živa mrtvega. Ni odgovora! Le v ozadju nagromadenih rakev nekaj tajno še-

lesti. Prameni bakel ugašajo in ližejo stene kot strahotne sence... Tedaj se zgodi nesrečna mati; pobegne iz zadnjega doma mrtvega sina. Po stopnicah pritava v temi do železnih vrat, kjer jo čaka smrtnobledi pater gvardijan, ki je poslušal strahotni dvogovor matere s sinom.

Nihče ni zvedel, kako se je Elizabeta vrnila v cesarski grad. Naslednje jutro je hčerki Valeriji povedala o obisku pri mrtvem in, da bo njegov duh še prišel k njej.

V somraku duhov

Ko je Franc Jožef zvedel o njenem nočnem obisku, je sprevidel, da mora z ženo takoj zapustiti Dunaj, ki ji vzbuja neutolažljive spomine. Že naslednji dan se je cesarski par odpeljal v Budimpešto. Velikanska množica ljudstva ju je na Ogrskem sprejela, a to pot brez »elje« klicev. Vsi so se molče odkrivali. Podaniki so čutili s cesarjem in ce-

sarico. Videli so v njih le nesrečne starše, ki ju je strla zlokobna usoda.

Kako bi tedaj cesar lahko krenil na pot razumevanja z državljanji, ali mu v habsburški oholosti in zagrizenosti to ni bilo dano.

Mati ni premagala bolesti. Bila je preveč ženska in se čutila v oblasti duhov. »Veliki Jehova,« je imela navado ponavljati, »me kliče v samoto, kjer bom kot puščavnica prebela svoje dni.« Govorila je tudi o norišnici, kamor bo gotovo prišla. Še bolj je začela razglabljati o vzrokih Rudolfove smrti. »Kako, da ni učakal pomladi?« je zopet vpraševala okolico.

Govorice, da se je avstrijski cesarici omračil um, so se začele širiti tudi v tujih časnikih. Pariški Matin (Jutro) je pisal, da cesarica hodi po sobanah in nestuje Rudolfovo vzglavje ter sprašuje služničad, ali ni novi prestolonaslednik srčkan fantek.

Take govornice so bile pretirane. Res pa je, da se je dvainpetdesetletna Elizabeta čutila utrujeno in nezmožno, da bi se še upirala usodi življenja. Začela je zopet begati sama pred svojo senco, zdaj v Grčijo, zdaj v Miramar; pa spet nazaj v Ischl. Cesar jo je večkrat obiskoval.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Mladenci z „žurnalini“

Veliko se govori in piše o pokvarjenosti današnje mladine in o kriminalnosti, ki je mednojo razširjena. Vendar mislim, da številni zločini, ki jih zakrivijo mladi ljudje okrog dvajsetih let ali še mlajši — kraja avtomobilov, tatvine, surovi nastopi itd. — niso toliko posledica moralne pokvarjenosti, kot pa slabe izobrazbe in slabe vzgoje, ali točneje izraženo, poneumljenosti današnjega mladega rodu. Do tega spoznanja sem prišel po daljšem opazovanju mladih ljudi in njihovega obnašanja.

DVAJSETLETNI NA RAVNI DESETLETNIH

Imam navado, da rad prislunhem pogovorom mladine, ne iz same radovednosti, ampak iz zavesti, da je mladina tista, ki bo odločala o bodočnosti našega naroda in vsega človeštva; iz pogovora mladih ljudi pa je mogoče sklepati, kakšni so in kaj lahko od njih pričakujemo. Ravno v tem pa sem ostal razočaran. Sicer moram takoj priznati, da ne pri vseh mladih, ker imamo vendarle precej idealnih, brihtnih fantov in deklet, od katerih si lahko marsikaj obetamo in ki nas gotovo ne bodo razočarali; toda preveč je takih, od katerih ne moremo pričakovati drugega kot razočaranja, če ne še kaj hujšega.

Ena prvih stvari, ki pade človeku v oči, če opazuje današnji mladi rod, je šibkost njenih umskih sposobnosti. Kaj naj si človek misli o dvajsetletnem mehaniku, ali celo za deset let starejšem elektrotehniku, ki ne bereta nič drugega kakor »žurnaline«? Slučajno ju poznam; srečujemo se v tramvaju, s katerim se vozimo na delo in včasih tudi z dela. Oblečena sta v modre ameriške hlače iz blaga, iz kakršnega so si dajali svoj čas delati spodnje hlače kmečki hlapci, in v usnjeni bluzi ali jopiču.

Komaj stopita v voz, potegneta iz žepa zmečkane »žurnaline« in jih začeta hlastno prebirati. Ko jih prebereta, si jih izmenjata. Na ovitkih so naslikani v živih barvah kowboji ali Indijanci na konjih in s tomahawk v rokah, in tudi vsebina prikazuje v vrstah slik samo zgodbe o kowbojih, Indijancih in gangsterjih ali pa o račkah in »Plutue«.

Večkrat se sprašujem, kako zgleda v glavi teh dveh fantov. Uganka mi je, kako jima more zadoštevati taka duševna hrana. A očitno jima zadoštevajo, ker niti ne poškilita v časnik, ki jih berejo drugi, kaj šele, da bi sama kupila kdaj kak časnik za »odrasle«. Le enkrat ali dvakrat sem ju menda videl tudi s športnim časnikom v rokah.

NIMAJO SE V OBLASTI

Razumljivo je, da ostanejo mladi ljudje ob takim branju umsko in čustveno nerazviti ter obliči duševno na razvojni stopnji primitivcev v pravem smislu besede. Čeprav se vozijo morda z vespo, znajo sestaviti ali razstaviti avtomobilski motor ter brati, so dejansko po svojem mišljenju in razumevanju sveta enaki Papuancem ali Indijancem v brazilski džungli. Ti morda znajo brati, ali so vsaj trdneje zasedrani v svoji etnični skupnosti in njenih verskih in drugih izročilih.

Mladenci, pa tudi mladenca, ki se hranita z žurnalini, ostaneta tako, čeprav sta odrasla, duševno še otroka in nista zrela za samostojno življenje. Ne znata se obvladati in nimata v oblasti svojih nagonov. Zato tako hitro podležeta vsakemu nagonu in vsaki skušnjavi. V tem je vir mladinske kriminalnosti. Tak mlad človek ni sposoben, da bi pretehtal nesmiselnost ali kriminalnost dejanja, ki ga misli storiti in s katerim si bo morda uničil življenje. Kakor hitro mu pride neumna misel, jo skuša takoj uresničiti, ne da bi jo pretehtal in presodil posledice, ki jih bo imela.

Taki značilni primitivci so mladi ljudje, ki drve z motornimi kolesi ali z avtomobili po naših cestah, ne da bi se brigali za nevarnost, v katero spravljajo s tem sebe in druge. Vdajo se kratkoročno užitku hitrosti, ker v svoji preproščini niso sposobni nadzirati svojih dejanj in presoditi, kaj je pametno in kaj ne. So pač na stopnji divjaka, ki se z užitkom ziblje na vejah v džungli, le da ima naravni divjak bolj razvit nagon, ki ga svari pred nevarnostjo, in morda tudi več zdrave razsodnosti. Iz takega nenadziranega nagiba ukrade mladenič tudi avtomobil ali se ubije če doživi kako razočaranje.

Zalostno je, da je ravno po vaseh tržiške okolice zelo veliko takih primitivcev, ki se duševno hranijo z »žurnalini«, namenjenimi osemletni ali desetletni mladini. Zato ni čudno, da tako peša kulturno življenje v naših vaseh. Vprašanje pa je, če niso tega nekoliko krivi tudi starši in vzgojitelji teh mladih ljudi, ker so dopustili, da so ostali duševno na tako nizki ravni.

DAJMO MLADINI V ROKE DOBRE IN ZANIMIVE KNJIGE

Prva dolžnost starejših je, da skušajo pomagati tej poneumljeni mladini in jo dvigniti na višjo miselno in kulturno raven s tem, da jo navajajo k resnejšemu in boljšemu branju, k spoznavanju resničnega sveta in k razmišljanju ter samostojni sodbi o dogajanju okrog nje. V roke naj ji dajo dobro slovensko berilo. Mladi bodo rekli, da jih tako berilo ne zanima. Zanima pa jih zato ne, ker ga ne poznajo. Bilo bi popolnoma nenormalno, če bi dvajsetletnega ali petindvajsetletnega fanta in dekleta v resnici bolj zanimali »žurnalini« z bedastimi zgodbicami o kowbojih in »Plutih«, napisanimi brez življenjske modrosti in tudi brez fantazije, kakor pa z umetniško resno napisane napete povesti resničnih umetniško čutečih slovenskih pisateljev, kot so Jurčič, Finžgar, Pregelj, Bevk in toliko drugih. Poleg tega so na razpolago v slovensčini dela neštetih velikih svetovnih pisateljev, Dostojevskega, Tolstojca, Jacka Londona, Hamsuna, Kristine Undset, Dickens, Stevensona itd. Dovolj za vse okuse. Ti pisatelji imajo res kaj povedati naši mladini. Zato ji dajmo v roke njihova dela in naša mladina bo postala boljša, vedrejša, aktivnejša, tako kulturno kot v praktičnem življenju. Ne bo več delala vtisa, da je duševno nerazvita in poneumljena.

O.

Družbeni odnosi

V Buenos Airesu so pred nedavnim zborovali sociologi (družboslovci) na svetovnem zasedanju. Posebno zanimiva so bila razglabljanja o medsebojni gmotni pomoči med ljudmi in pa o »osamelosti« poklicnega človeka.

Glede prvega vprašanja so na zborovanju ugotovili, da je človek nekako do 25. ali 30. leta še vedno navezan na pomoč staršev ali družine. Do te dobe oče, ki preredi lahko sedem otrok, sedem otrok pa ne more nega očeta, še zmerom priskoči na pomoč sinu ali hčeri, čeprav sta morda že šla iz hiše. Po 30. letu je pa večina ljudi, in sicer 87%, navezana sama nase. Starši jih ne morejo več podpirati in otroci si morajo sami krčiti pot v življenje.

Zelo važno za družbene odnose je pa tudi drugo vprašanje. Tiče se pomanjkljive možnosti, kako navezati stike z okolico. Človek je zaradi pre zaposlenosti vedno bolj osamljen, čeprav si želi najti odkritega prijatelja, dobrega znanca, čuteče srce ali vsaj razumevanja pri sočloveku. Šele te vezi med ljudmi dajo življenju pravo vsebino. Danes se pa poslovni človek lovi samo za svojim delom in dostikrat nima časa niti za svojo družino. Ugotovili so, da je vzrok temu pojavu v pretežni večini primerov prevelika zaposlenost.

Tok življenja je vedno hitrejši; človek je postal stroj, ki je zgubil smisel za zasebno življenje. Živi kot kolesce sredi tisoč drugih kolesc, a vsako zase se mehanično vrti.

Moderni človek niti v družini ni več doma. Dom je postal za družinske člane obednica in zatočišče za noč. Sociologi so bili razposlali 10.000 vprašalnih pol, ali goji vprašanec kako prijateljstvo in se razen v kinu in na športnih igriščih družabno kje sestaja. Odgovorilo je 64%, da za prijateljstvo in družabne odnose sploh nimajo časa.

Človekova zaposlenost in iz nje sledeča osamljenost rušita osebnost in ustvarjata iz ljudi gole številke. Zginja tudi zaupanje med ljudmi, ker se vsakdo bori za poklic, se pravi za čim večji zaslužek, če treba, na račun bližnjega.

In tako se polagoma rahljajo nevidne vezi prijateljstva, ki vežejo ljudi v občestvo, ter nastaja skupek posameznikov, katerim je poklic in vedno večji dohodek edini življenjski cilj.

KULTURNE VESTI

• Mladi francoski slikar milijonar Bernard Buffet se je te dni drugič poročil in bo baje prišel na poročno potovanje v Italijo. Buffet je začetnik »got-skega slikarstva« v sodobni umetnosti; njegove človeške postavbe so namreč dolge in suhe, kot bi bile do smrti sestradane, z bolečimi, tragičnimi izrazi, drže pa se kot telegrafski drogovi.

• V Milanu je bil od 11. do 15. decembra kongres Evropske kulturne ustanove, za katero je dal pobudo nizozemski princ Bernard, ki je tudi njen predsednik. Sestavlja jo nekaj stotin uglednih evropskih kulturnih delavcev in predstavnikov gospodarskega življenja, od katerih pričakujejo, da bodo dajali na razpolago sredstva za delovanje ustanove; v poštev prihajajo predvsem skupne evropske gospodarske organizacije, kot n. pr. Skupnost za premostitev in jeklo. Ustanova bo pospeševala kulturno povezanost Evrope in bo podeljevala nagrade za služe na tem področju. Prvo nagrado je prejel predsednik avstrijske republike dr. Schärf, menda zato, ker je Avstrija dokazala največ evropske usmerjenosti in najmanj nacionalizma na področju manjšinskega šolstva na Koroškem... Nagrada je znašala 100.000 nizozemskih goldinarjev.

• Tržaški slikar Tone Mihelič pripravlja samostojno razstavo v Benetkah. Prikazal bo podobe iz zadnjega časa.

• Izšle so knjige celjske družbe sv. Mohorja za leto 1958. V koledarju, ki vsebuje veliko zanimivih in dragocenih podatkov o slovenskem in jugoslovanskem življenju, predvsem pa veliko leposlovja, najdemo tudi novelo tržiškega pisatelja Alojza Rebutela. Letos je izdala celjska družba sv. Mohorja kot »večerniško povest« znano in priljubljeno povest Janeza Jalna Ovčar Marko.

• Mlada tržiška pesnica Neva Rudolf je izdala pesniško zbirko z naslovom Južna zvezda. Naslov se nanaša na njeno bivanje v Avstraliji. Zadnji čas se je vrnila v Trst in se bo te dni poročila.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA SLOVSTVA V NEMŠČINI

Ugledni slovenski slovstveni zgodovinar in pisatelj dr. Anton Slodnjak je napisal zgodovino slovenskega slovstva v nemščini. Knjiga je pred kratkim izšla v berlinski založbi Walter de Gruyter.

Delo pomeni krepek odgovor vsem tistim, ki omalovažujejo ali celo zanikajo obstoj samostojne slovenske književnosti, ubirajoč stopinje za Stanom Vrazom.

PISMA UREDNIŠTVU

K SPOMINOM IZ DACHAU

V Novem listu št. 231 z dne 4. dec. 1958 je v podlistku V Dachauskih blokih omenjen tudi lekarnar iz Ribnice na Dolenjskem z imenom Arko. Pisec podlistka E. Z. je v zmoti: Res se je v dachauskem taborišču nahajal Ribničan Arko, nekdanji jugoslovanski častnik, toda lekarnar v Revirju se ni imenoval Arko, temveč Ančik. Slučaj je nanasel, da je bil prav isti dan, ko sem Novi list dobil v roke (v soboto, 6. dec. 1958), Josip Ančik pokopan na ljubljanskem pokopališču. Nemara mi je prav to dejstvo potisnilo pero v roke.

Opozoril bi tudi, da se je med Slovenci v Revirju nahajal tudi pisatelj Fran Albreht, ki pa v podlistku ni omenjen. Albreht je prav tako kot pok. Arko v Revirju opravljaval nekakšne pisarniške posle.

Vse to sem omenil zato, ker smatram, da je podlistek E. Z.-ja (zakaj ne s polnim imenom?) o razmerah v Dachau najbolj objektivni in najbolj verodostojen prikaz od vseh, kar jih je bilo doslej napisanih o tem nacističnem morišču, v katerem sem se tudi jaz nahajal.

S spoštovanjem

Akad. slikar prof. FRANCE URŠIČ

Prof. France Uršič ima prav. V Dachau si nisem mogel delati zapiskov in tudi nisem mislil na to, da bi svoje doživljanje popisal. Tudi po osvoboditvi si nisem utegnil stvari zapisati. Tako pišem samo po spominu, pri čemer ne dajem toliko važnosti imenom kot dogajanju. Seveda pa so važna tudi imena. Tudi sam sem opazil čudni slučaj, da je magister Ančik umrl prav tisti teden, ko sem pisal o njem v svojih spominih iz Dachaua.

E. Z.

GOSPODARSTVO

ČUVAJTE ZRNJE!

Bridko je, če moramo ugotoviti, kako razi žužki in molji uničujejo v shrambah zrnje, ki ga je kmet s stroški in trudom pridelal. In vendar se to čestokrat dogaja, kar povzroča znatno škodo. Tako na primer fižolar letos silno škoduje fižolu. Škodljivci je prišel v zrnje že na njivi. Hudo napadeni pa sta letos tudi pšenica in koruza.

Naš list je že večkrat poudaril, da je treba zavarovati pred škodljivci zrnje, brž ko ga spravimo: pšenico takoj po mlatvi, koruzo, brž ko se nekoliko posuši, fižola pa bi ne smeli držati v luščinah, temveč ga takoj oluščiti in zavarovati.

Da zrnje zavarujemo pred škodljivci, imamo mnogo kemičnih sredstev, od katerih navedemo samo nekaj najbolj znanih: Geigy 33, ceregamma, fitogama za žita, lintox za žita itd. Vsa ta sredstva imajo obliko prahu. Sto gramov enega zgornjih sredstev in celo manj zadostuje za 100 kg zrnja. Le za fižol je priporočljivo, da vzamemo dvojno količino prahu, ki ga enostavno premešamo z vsem zrnjem.

Ne smemo se bati, da bi ta sredstva škodovala našemu zdravju, posebno zato ne, ker žita in koruzo vedno prevejemo, preden jih peljemo v mlin, fižol pa operemo, preden ga kuhamo.

Ne smemo pa pozabiti, da ta sredstva obvarujejo zrnje pred mrčesom samo nekaj časa, in sicer največ 6 mesecev. Najbolje je, da računamo samo s 5 meseci in da potem med žito zopet premešamo primerno količino razkužilnega prahu.

PŠENICO MENTANO ŠE UPOŠTEVAJO

Pred zadnjo svetovno vojno so naši kmetovalci sejali skoraj samo pšenično sorto mentano, ki ne zahteva bogve kako dobro zemljo ali gnojia, a je kljub temu precej donosna. Še nekaj let po vojni je mentana kraljevala po vsej Italiji. Kmalu zatem pa so prišle na trg bolj donosne sorte in trenutno v Italiji prevladuje sorta S. Pastore. Ta je na Goriškem sploh izpodrinila mentano, ki pa se je obdržala na Tržaškem. Za manj rodovitna tla, ki so vrhu tega še podvržena suši, mentana še ni dobila nadomestila.

LETOŠNJA VINA ZELO RJAVIJO

V naših krajih rjavijo letos vsa bela vina, če niso dobila ob moštitvi dovolj metabisulfita ali žveplenoamonijevega fosfata in če niso bili sodi pred nalitjem močno zažveplani. Če postavimo steklenico z vinom na zrak, se že po kakšni uri pojavi v vrhnem delu temnejši rjavkast kolobar. Ta se nato širi proti dnu, barva postaja vedno temnejša in vino bolj motno. Po dveh dneh ali kaj pozneje se vse vino spremeni v grdo brozgo. Okus je mnogo slabši.

Če hočeš ugotoviti, ali je tudi tvoje vino takšno, nalij kozarec ali malo steklenico z vinom in postavi na zrak: če imaš več sodov, je najboljše, da si za vsakega poskrbiš en vzorec. Če po dveh dneh ni nobene spremembe, se pravi, če je vino take barve, kot je tisto v sodu, pomeni, da je vse v redu. Če hitro spremeni barvo, mu moraš dodati večjo količino zaščitnega sredstva, če pa nastane sprememba šele po dveh dneh, zadostuje manjša količina.

Zaščitna sredstva so kalijev metabisulfit ali drugi sestavki, ki vsebujejo poleg metabisulfita še druge snovi, navadno tanin in citronovo kislino. — Kalijevega metabisulfita potrebujemo najmanj 10 gramov na hl, če pa je rjavenje močno, zvišamo količino tudi na 20 gramov. Ako dodamo vinu druga zaščitna sredstva, med katerimi prednjači enososina (dober je tudi tannisol in še druga), potrebujemo najmanj eno kocko ali kolešček na hl; pri močnejšem rjavenju količino podvojimo ali celo potrojimo. Važno je, da pri naslednjem pretakanju ne žveplamo sodov, pretakamo pa na zraku in ne s črpalko: vino naj teče iz soda skozi pipo v podstavljeno posodo (šemplo).

Kaj pa, če je vino porjavelo že v sodu? V tem primeru dodamo vinu večjo količino kalijevega metabisulfita ali enososine (tannisola) itd. Vino tako zadobi prvotno naravno barvo. Če pa bi ostalo kljub temu rjavo, moramo uporabiti razbarvilo (decolorante).

Kako dodamo vinu sredstva proti rjavenju in kdaj vino pretočimo? — Kalijev metabisulfit ali njegova nadomestila najprej zdrobimo v droben prah, katerega denemo v malo platneno vrečko, ki jo obesimo v sod pri vehi, in sicer tako globoko, da je vrečica pokrita z vinom, in ne globlje. V nekaj dneh, najpozneje v 4 dneh, se sredstvo raztopi; tedaj potegnemo prazno vrečko iz soda. Metabisulfit ali njegova nadomestila lahko tudi popolnoma raztopimo v manjši količini vina in polagoma zlivamo v sod. Učinek sredstev se razširi potem v spodnje plasti vina, proti dnu soda. Čim manjši je sod, tem prej je vse vino pod vplivom uporabljene sredstva: v sodih do 5 hl že po nekaj dneh, navadno pred enim tednom, v velikih sodih pa pozneje; za sode 20 hl ali za še večje moramo čakati tudi 14 dni. Po tem času vi-

no pretakamo, lahko pa tudi čakamo še kakšen dan in tudi en teden.

ALI NAJ SADIMO JABLANE?

V zadnjih 20 letih se je pridelek jabolk v Italiji več kot potrojil, tako da je znašal letos skoraj 15 milijonov stotov. Pridelek se je povečal tudi v vsej srednji Evropi, to je v Avstriji, Švici, Franciji, Belgiji, Nemčiji, Jugoslaviji, Češki, Ogrski itd. Ti trgi so danes zaprti za italijanska in tudi za odlična jabolka iz Južne Tirolske in je malo upanja, da se odprejo pred koncem marca. Do tedaj pa je potrebno hraniti jabolka v hladilnikih, kar ni tako enostavno in je drago: saj jabolka zahtevajo sorazmerno mnogo prostora.

Na mestnih trgih so jabolka draga. V Romagnu in v Južnem Tirolu dobiš krasna jabolka po 10 lir za kg in še po manj, medtem ko prodajajo v mestih enako blago po 50, 80, 100 in še več lir. Tudi v naših krajih niso prašiči nikdar pohrustali toliko jabolk kot letos. — Tovarna marmelade v Ajdovščini je plačevala jabolka tudi po 7 dinarjev, na Štajerskem so jih proizvajalci prodajali celo po 3 dinarje za kg.

Ali bo vsako leto tako? Prav gotovo ne, saj jabolane rodijo obilno le vsako drugo leto. Lahko se zgodi, da bo drugo leto slaba letina. Kljub morebitni pičli prihodnji letini, ne bodo jabolka draga, ker je zasajenih toliko dreves, da bo letina več kot zadostovala.

Kaj torej? Ali naj še sadimo jabolane? Odgovor na to vprašanje je enosloven. Kdor bo jabolka porabil doma, naj le zasaди kakšno jabolano. Isto velja tudi za bolj hribovite predele (Beneška Slovenija, Kanalska dolina). V vseh drugih primerih pa — za dobo vsaj 20 let — odsvetujemo sajenje novih jablan; posebej pa ni priporočljiva ureditev novih sklenjenih nasadov jablan.

Kaj pa naj sadimo namesto jablan? Hruške! Ne smemo pa saditi takih sort, ki dozorejo avgusta do konca septembra, ko kraljčeta breskev in grozdje.

SPORT PO SVETU

Tenis — Švedska je pred kratkim že četrthi zoporedoma osvojila pokal kralja Gustava. V finalu je premagala Dansko s 3:2.

Nogomet — V nedeljo sta bili na sporedu dve prijateljski tekmi med ekipami iz Italije in Jugoslavije. Bologna je na lastnem igrišču premagala Hajduka iz Splita z izidom 2:0; Rijeka pa je z istim izidom porazila Romo.

PRVI NAMIZNOTENISKI TURNIR ZA ŽENSKO V TRSTU

V nedeljo je bil v prostorih PD SKEDENJ prvi namiznoteniški turnir za ženske. Udeležilo se ga je samo 9 tekmovalk. Kljub temu moramo prvi javni nastop naših ping-pongarič z veseljem pozdraviti, ker je to tekmovanje mejnik v našem športnem življenju. Tekmovanje je potekalo po italijanskem sistemu, tako da je igrala izpadla že ko je izgubila dve tekmici. Na prvo mesto se je uvrstila Bojana Lasič iz Barkovelj, ki se je izkazala kot izurjena igralka. Dobro sta se odrezali tako Cvetka Rebec (PD Pregarc) kot Lučka Ščuka (PD Barkovlje).

Izidi: Ščuka - Dodič 2:0 (21:15, 21:14), Lasič - Lukežič 2:0 (21:9, 21:7), Azzolin - Rebec 1:2 (17:21, 22:20, 9:21), Posega - Guštin 2:0 (21:17, 21:19), Dodič - Lukežič 2:0 (22:20, 21:17), Azzolin - Guštin 2:1 (22:24, 24:22, 21:15), Lasič - Jogan 2:0 (21:13, 21:12), Rebec - Posega 2:0 (21:14, 21:13), Azzolin - Dodič 2:0 (21:12, 21:19), Posega - Jogan 2:1 (14:21, 21:17, 21:14), Rebec - Ščuka 2:0 (21:15, 21:15), Azzolin - Posega 2:0 (23:21, 21:13), Lasič - Rebec 2:1 (21:23, 21:14, 21:11), Ščuka - Azzolin 2:0 (21:14, 21:15), Rebec - Ščuka 2:0 (21:13, 21:10), Lasič - Rebec 2:1 (21:7, 10:21, 21:12). **Lestvica:** 1. Lasič, 2. Rebec, 3. Ščuka.

Sportni pregled

ITALIJA — ČESKOSLOVASKA 1:1

Osemnajsto srečanje nogometnih predstavništev Italije in Čehoslovaške, ki je bilo v soboto v Genovi, se je po razburljivi igri končalo z neodločnim izidom 1:1. Za to srečanje, ki je veljalo za Mednarodni pokal, je bilo mnogo zanimanja, ker je Italija nastopila s pomlajeno postavo.

V začetku tekme so Italijani takoj naskočili nasprotnikova vrata, toda njihovi napadi so polagoma izgubljali ostrost, tako da so vodstvo igre prevzeli gostje ter v 27. minuti prvega polčasa z ostrim strelom krilca Masopusta prvi pretresli italijansko mrežo. V drugem polčasu je italijanska enajstorica izboljšala igro. V 38. minuti drugega polčasa je srednji napadalec Galli z glavo poslal žogo v mrežo in tako rešil Italijo pred porazom. Neodločni izid je v bistvu pravičen. Taktični in tehnični premoči gostov v prvem polčasu je sledila trajna, čeprav neurejena premoč Italijanov v drugem polčasu. Odlikovali so se Popluhar in Kacani za goste ter Nicolé za Italijo.

LESTVICA TEKEM MEDNARODNEGA POKALA

1. Čehoslovaška	14	9	6	2	1	22	13
2. Madžarska	12	8	5	2	1	25	15
3. Avstrija	11	10	4	3	3	21	21
4. Jugoslavija	7	9	2	3	4	16	12
5. Italija	4	7	1	2	4	7	18
6. Švica	2	7	0	2	5	9	21

10
za
naše
n
a
i
m
l
a
i
š
e
V
S
R
C
U
A
f
r
i
k
e

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

45

Vedel sem, da se ne bom vrnil na »sprejemni« blok, ker so bili vsi iz našega transporta že premeščeni na »delovne bloke«, to je v bloke s parnimi številkami, ki so jim pravili tudi »odprti blok«, ker so se lahko tisti, ki so prebivali v njih, v prostem času gibali po vsem taborišču, medtem ko z dvorišča »zaprtih blokov« ni bilo dovoljeno iti; njihova dvorišča so bila zaprta s splotovi iz visokih desk in bodeče žice. Bil sem radoveden, kako bo na odprtem bloku. Pravili so, da je precej boljše kot na zaprtem in posebno v primeri s »sprejemnim blokom«.

Dodelili so me v 4. sobo 16. bloka, ki so mu pravili »slovenski blok«, ker je bilo v njem največ Slovencev. Prvi vtis res ni bil tako slab, po vsem tistem, kar sem doživel na bloku št. 17. Bilo je nekako sredi popoldneva in soba je bila skoro prazna. Le nekaj ljudi je sedelo pri mizah in, ko sem vstopil še z nekaterimi drugimi interniranci, ki so bili tudi določeni za tisti blok, so se komaj ozrli; kakor piveci v gostilni, kadar pridejo novi gostje. Nekateri so brali, drugi pa igrali šah ali »Človek, ne jezi se«. Slišal sem, da govore slovensko, in to me je razveselilo. Tudi »štubak« se ni zdel

slab. Odkazal nam je prostor v ozkih omaričah ob zidu, v katerih je imel vsak po eno polico zase, na katero je lahko postavljaj porcijo, žlico, kruh, margarino ali kar je pač že bilo. Tistim omaričam so pravili »Spinde« in ta izraz se je udomačil tudi pri nas Slovincih. Nihče ni dejal drugače kot »spinda«.

Dobili smo tudi svoje žlice in porcije — pločevinaste italijanske vojaške menažke. Zabičano nam je bilo, da jih ne smemo izgubiti. Pozneje so nam pravili, da je bilo prejšnje čase glede tega v Dachauu zelo strogo. Kdor je izgubil žlico ali pa tudi, če so mu jo ukradli brez njegove krivde, jih je dobil petindvajset s korobačem na taboriščnem trgu. Take »eksekucije« so navadno opravljali ob nedeljah dopoldne, ko je bilo več časa, saj med tednom so morali garati in bi bilo škoda za izgube »delovnega časa«. Takrat so menda še vsi SS-ovski veljaki verjeli v nemško zmago in pripisovali fizičnemu delu čudovito moč, kakor da bo prav to odločilo vojno, zlasti še delo internirancev v koncentracijskih taboriščih. Tako mi je bilo razumljivo, zakaj je imela skoro vsaka žlica v ročaju luknjo, pa tudi mnoge menažke. Skozi luknjo je interniraneec vtaknil vrv ali kos žice in si privezal žlico na notranji žep v suknjiču ali za hlačni žep! Tudi menažke so nekateri nosili privezane za pas, zlasti Italijani, Rusi in tudi marsikak naš Istran. To je imelo svoje »ekonomske« vzroke. Če so namreč ukradli žlico ali menažko komu drugemu, je lahko z nekaj pestmi prepečenca iz pa-

TEDENSKI KOLEDARČEK

21. decembra, **nedelja**: Tomaž
 22. decembra, **ponedeljek**: Demetriji, Mitja
 23. decembra, **torek**: Viktorija
 24. decembra, **sreda**: Adam in Eva
 25. decembra, **četrtak**: Božič
 26. decembra, **petek**: Štefan
 27. decembra, **sobota**: Janez Ev.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 17. decembra si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	623—627 lir
avstrijski šiling	23,60—24 lir
100 dinarjev	72—74 lir
100 francoskih frankov	132—135 lir
funt šterling	1725—1750 lir
nemško marko	148—149 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlat	706—708 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 21. decembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 15.40 Zbor Valentin Vodnik; 17.00 J. W. Goethe: »Egmont«, tragedija v 5 dej. Igrajo člani SNG v Trstu; 21.00 Narava poje v pesmi: »Kot pravljica je zdaj vsa zemlja«; 22.10 Koncert Ljubljanskega tria.

Ponedeljek, 22. decembra, ob: 18.10 Cherubini: Simfonija; 18.40 Vokalni kvintet »Zarja«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 G. Puccini: »Plauče«, opera v enem dej.; 21.35 Mala literarna oddaja.

Torek, 23. decembra, ob: 18.00 Z začarane police: Ivanka Cegnar: »Lepo božično darilo«; 18.10 Simfonični koncert, ki ga vodi Thomas Schippers; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 20.30 Kmečki ansambel »Veseli planšarji«; 21.00 Obletnica tedna: »Stoletnica rojstva Giacoma Puccinija«; 22.00 Umetnost in življenje: »Uporaba železa v arhitekturi«; 2.15 Koncert baritonista Marcela Ostaševskega, pri klavirju Zdenka Lukec-Carjeva.

Sreda, 24. decembra, ob: 18.10 Corelli: Koncert v G-molu — imenovani »Božični koncert«; 18.30 F. Jeza: »Božične sanje«, radijska igra. Nastopajo člani RO; 19.20 Pestra glasba; 20.30 »Božične navade pri nas in drugod, včeraj in danes«; 23.30 Božične melodije; 24.00; Sv. maša polnočnica iz farne cerkve pri Sv. Jakobu v Trstu.

Četrtek, 25. decembra, ob: 8.30 Božični motivi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa nato »Božične navade pri nas in drugod, včeraj in danes«; 13.30 Božična voščila; 16.40 Slovenska zborovska glasba; 17.00 »Božični triptihon«, radijski pri-

kaz, ki ga je napisal Marijan Vovk. Igrajo člani RO, vodi Jože Peterlin; 20.30 Album božičnih melodij; 21.00 Ilustrirano predavanje: »Prerokbe o prihodu Odrešenika«; 22.00 V. Giannini: Concerto grosso za godala 22.35 Bach: Brandenburški koncert št. 1 v F-duru.

Petek, 26. decembra, ob: 8.30 Božični napevi; 9.00 Haydn: Godalni kvartet št. 69 v B-duru, op. 64 št. 6; 10.00 Izredno predavanje: »Za Božič na Himalaji«; 12.55 Fantazija Offenbachovih motivov; 15.00 Beethoven: Fantazija za klavir, zbor in orkester; 16.00 Haendel: Concerto grosso v B-duru, op. 6 št. 7; 16.40 Slavni violinisti; 17.00 G. Girault: »Poštenjak po potrebi«, komedija v petih dej. Igrajo člani SNG v Trstu — vodi M. Sancin; 19.00 Operetna glasba; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Josip Stritar: »Sveti večer pri gospodu Mirodolskem«, novela; 22.35 Chopin: Koncert št. 1 v e-molu, op. 11, za klavir in orkester.

Sobota, 27. decembra, ob: 16.00 Novela tedna: Guy de Maupassant: »Strah«; 16.35 Bartok: Sonata za violino solo; 18.00 Oddaja za najmlajše: A. Perno - E. Benedetti: »Lesena pastirčeka«. Igrajo člani RO, vodi S. Oficija; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 21.00 »Kako dolga je pot«, radijska veseloliga, ki jo je napisal I. Matičič. Igrajo člani RO; 22.00 Bruckner: Simfonija št. 3 v d-molu, imenovana »Wagner«.

ŽENSKI KOTIČEK**DVA KUHINJSKA RECEPTA**

Snežne kepe. Zavremo liter mleka in polovico ga ohladimo. V ostalo polovico damo žlico sladkorja, malo vanilije in limonine lupine. Tri rumenjake zmešamo s tremi žlicami sladkorja in beljake stepemo v sneg. Iz vsega tega napravimo žličnike in jih kuhamo v mleku. Ko narastejo, jih obrnemo in kmalu vzamemo iz mleka. Žlico moke nato zmešamo z dvema žlicama mleka, kar vlijemo v mleko, kjer smo kuhali žličnike ter vse dobro mešamo. Ko se zgosti, vlijemo kremo na kepe ter postrežemo.

Jabolčna pena. Olupljena in zrezana jabolka skuhamo s sokom pol limone in s precejšnjo količino sladkorja, da se razpuste. Pretlačimo jih skozi sito in dodamo malo ruma.

DROBNI NASVETI

- Madeže jaje čistimo samo z mrzlo vodo.
- Crnilne madeže na prthih očistimo tako, da jih drgnemo z mokro glavico vžigalice.
- Čevlji dobijo prvotni sijaj, če jih operemo z alkoholom. Pri čiščenju čevlji postanejo lisasti. Lise pa izginejo, ko se čevlji posuše in jih namažemo s kremo.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

KROZEK SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV V TRSTU vabi na sestanek, ki bo v petek, 19. dec., ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5 I. Na sporedu je predavanje prof. Bojana Pavletiča

O ZGODOVINI SPORTA NA SLOVENSKEM

KSI v Trstu in KSI v Gorici sporočata, da priredita na zadnji dan leta v okolici Trsta skupno silvestrovanje s peštrim sporedom ter smučanje v Podkorenu blizu Planice. Prijaviteli se morajo osebno ali po pošti najkasneje do 21. dec. Za podrobnosti boš zvedel na prihodnjem sestanku ali pa po tel. št. 28-770.

KULTURNE NOVICE

• Lojze Spacal je imel zadnji čas samostojni razstavi v Rimu in Beogradu, poleg tega pa je razstavljal s skupino tržaških umetnikov v Milanu. Kritika se je o njem povsod zelo laskavo izražala in naglašala poetičnost njegovega slikanja oziroma grafičnih stvaritev.

• Razstava sodobne slovenske umetnosti, ki je bila prirejena novembra v Beogradu, je imela nenavadno velik uspeh.

OBCNI ZBOR

Sindikata slovenske šole vabi članc na redni letni občni zbor, ki bo v nedeljo, 21. decembra, ob 9. uri v risalnici Višje realne gimnazije v Trstu, ul. Lazzaretto vecchio 9/II.

Kdor želi predložiti kak predlog, naj ga pisмено dostavi odboru Sindikata slov. šole do 19. dec.

Odbor

OBVESTILO KMETOVALCEM

Na Kmetijskem nadzorništvu v Trstu so pred dnevi začeli izdajati nakazila za nakup krmne mešanice Sole po znižani ceni. Za vsako kravo-molnico je določenih 50 kg. Ker stane 100 kg mešanice 5.400 lir, državni prispevek pa znaša okrog 30% nakupne cene, mora kmetovalec ob prejemu nakazila plačati 1.900 lir za 50 kg.

Nakazila dobiš na Kmetijskem nadzorništvu v Trstu, ul. Ghega 6, in sicer vsak delavnik od 8.30 do 12.30. Za mešanico se moraš zanimati pravočasno, kajti zaloga bo kmalu pošla!

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU S SODELOVANJEM GLASBENE MATICE

V soboto, 20. dec, ob 21. uri in v nedeljo, 21. dec, ob 17. uri v dvorani na stadionu Prvi maj, v torek, 23. dec, ob 20.30 v kino dvorani v Skednju, v četrtek, 25. dec., ob 16.30 in v petek, 26. dec., ob 16.30 v dvorani na stadionu Prvi maj

FRANZ von SUPPE

BOCCACCIO

opereta v treh dejanjih s prologom

keta ali s kako cigareto takoj našel koga, ki je ukradel žlico ali menažko komu drugemu in mu jo prinesel. Italijani, Rusi in Istrani (kot vsi Primorci) pa niso smeli prejemati paketov in zato niso imeli s čim podkupovati. Tako so morali pač bolj paziti na svoje stvari. Pozneje, ko je disciplina v dachauskem taborišču še bolj popustila, je bilo videti ljudi, kako so kolovratili po taborišču, okrog nog pa se jim je opletala žica na dolgi špagi. Drugi so nosili menažke kar v roki, kamor koli so šli — razen pri delu seveda. Končno se ni nihče več nad tem spotikal, niti SS-ovci ne.

Najugodnejši vtis na novem bloku pa so napravile name — mize. Podeljevale so »štubi« nekak civilni videz, zlasti ker je bilo vse čisto in pospravljeno. Na sprejemnem bloku o mizah ni bilo sledu, pa saj tudi ni bilo prostora zanje.

Tudi mi smo sedli za eno izmed miz in »štubak« nam je prinesel nove rdeče trikotnike in krpice platna, da smo si jih prišili na suknjiče in na hlače ob straneh. Na platnene krpice smo nato s tintnim svinčnikom napisali svoje številke. »Štubak« je pregledal, če je vse v redu. Potem nam je odkazal še ležišča v spalni sobi in tudi tu je bil vtis neprimerno boljši kakor na »sprejemnem bloku«. Odeje so bile čiste in zložene vse do pičice enako, v geometrijski simetriji. Rjuh pa tudi tu ni bilo. Soba je bila polna pogradov v tri nadstropja, po čemer smo sklepali, da mora domovati v štubi vendarle precej ljudi. In da se v tem nismo motili, se je pokazalo ob petih, ko se je dnevna soba v hipu napolnila z ljudmi, ki so

se vrnili z dela. Vendar pa je šlo vse brez gneče in prerivanja ter groženj, tako da sem bil kar prijetno presenečen, ker sem bil pripravljen, da bom doživljal podobne prizore, kot pred tedni na bloku št. 17. Toda ne: če sta se dva zaletela skupaj v prehodu med mizami ali med vrati, sta rekla »Oprostite!«, kakor na ljubljanski ulici, ne da bi se obkladala vse sorodstvo do sedmega kolena z grdimi priimki in se pregrešila nad materjo, sestro in babico drug drugega. To je vplivalo zelo pomirjevalno in ustvarjalo v sobi čisto drugo vzdušje, čeprav bi pretiraval, če bi trdil, da je bila ljudi sama dobra volja. Največ je bilo v njej Slovencev, pa tudi nekaj Čehov, Poljakov, dva ali trije Hrvatje, nekaj Ukrajincev in Francozov ter Holancev in en Finca. Znancev sem našel med njimi sicer malo, a precej sem jih poznal po obrazu z ljubljanskih ulic, z univerze, iz gledališča ali bogve od kod. Vsakokrat, kadar sem zagledal kak znan ljubljanski obraz, a pod taboriščno kapo, ki mu je dajal norčevski videz, me je silil smeh. Na tem »slovenskem« bloku sem ostal potem do konca oktobra 1944.

V primeri s tistim, kar se je dogajalo, na »sprejemnem bloku« št. 17, je bilo življenje na 16. bloku kar znosno. V sobi se je bilo mogoče vsaj gibati in ker je bil to »odprt« blok, se je večina ljudi v urah, ko ni bilo nujno, da bi ostali na bloku, sprehajala po taboriščni cesti ali pa hodila na obiske k znancem na druge bloke in v druge »štube«; tako ni bilo čez dan nikoli drenja v njej.

(Dalje)